

Academic Focus

มีนาคม 2561

สารบัญ

บทนำ	1
แนวร่วมปฏิบัติ (Collective Action Coalition)	3
ในการต่อต้านการทุจริต	
1. แนวร่วมปฏิบัติคืออะไร	3
2. รูปแบบของแนวร่วมปฏิบัติ	3
โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทย	7
ในการต่อต้านการทุจริต	
1. ความเป็นมา	7
2. แนวทางการขับเคลื่อน	8
3. อุปสรรคและวิธีขจัดอุปสรรค	10
4. จุดเปลี่ยนสำคัญ	12
5. จำนวนบริษัทเอกชนที่เข้าร่วม	13
6. คุณลักษณะพิเศษ	14
7. แนวทางพัฒนาในอนาคต	15
บทสรุปและข้อคิดเห็นของผู้ศึกษา	17
บรรณานุกรม	21

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<http://www.parliament.go.th/library>

แนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้าน การทุจริต (Thailand's Private Sector Collective Action Coalition Against Corruption: CAC)

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงการทุจริตในภาครัฐ โดยทั่วไปคนส่วนใหญ่จะนึกถึงการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก แต่หากกล่าวถึงการทุจริตในภาคเอกชนที่มีผลกระทบต่อภาครัฐ คนส่วนใหญ่จะนึกถึงสิ่งใด เมื่อนักธุรกิจไม่ได้มีอำนาจใช้ดุลยพินิจตามกฎหมายเช่นเดียวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า การทุจริตเกิดขึ้นได้เมื่อมีคนสองคนกระทำการร่วมกัน โดยฝ่ายหนึ่งเป็นผู้เรียกร้อง (Demand Side) และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้เสนอจ่าย (Supply Side) (ซึ่งหมายถึงนักธุรกิจเป็นผู้เสนอจ่าย) การทุจริตในภาคเอกชนที่มีผลกระทบต่อภาครัฐในบริบทนี้จึงหมายถึง การยอมจ่ายสินบนหรือตกลงยินยอมหรือสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์ต่าง ๆ ตอบแทนที่มีขอบด้วยกฎหมายแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในทุก ๆ กรณี ซึ่งการจ่ายสินบนของภาคเอกชนสามารถแบ่งออกได้ 3 กรณี โดยกรณีแรกเป็นเรื่องของการซื้อความสะดวกรวดเร็วหรือย่นระยะเวลาการขอรับบริการ หรือการขออนุญาตจากหน่วยงานของรัฐ กรณีที่สองเป็นการจ่ายสินบนเพื่อซื้อความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง หรือซื้อความแน่นอนว่าจะได้รับเลือกเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งกรณีนี้จะเกิดขึ้นเมื่อภาคเอกชนต้องการเป็นคู่สัญญารับงานผ่านกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และกรณีที่สาม

คือการที่ภาคเอกชนจ่ายสินบนเพื่อแก้ไขสิ่งที่ผิดให้กลายเป็นถูก หรือซื้อความผิด หรือปิดการรังควานจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้อำนาจตามกฎหมายมาขัดขวางการทำธุรกิจ ซึ่งกรณีนี้เป็นเรื่องที่สมประโยชน์กันทั้งสองฝ่าย หรือภาคเอกชนไม่ยอมมีปัญหากับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพราะกลัวถูกกลั่นแกล้ง

ทั้งสามกรณีดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกบริษัทของภาคเอกชน และแต่ละภาคธุรกิจเอกชนล้วนมีความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริตจากการจ่ายสินบนตามลักษณะเฉพาะของแต่ละภาคธุรกิจ เช่น ภาคธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง มักจะเกิดกรณีที่สองมากกว่ากรณีอื่น แต่ภาคธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์จะเกิดกรณีที่หนึ่งมากกว่า เพราะต้องขอใบอนุญาตมากมายหลายรายการ หรือในภาคธุรกิจขนส่งสินค้าซึ่งมีการนำเข้าและส่งออกอาจเจอกรณีที่หนึ่งและกรณีที่สามมากกว่ากรณีที่สอง เป็นต้น ในบางครั้งภาคเอกชนไม่ได้ตั้งใจกระทำผิด หรือฝ่าฝืนกฎหมาย หรือแม้จะไม่ได้ทำผิดกฎหมายใด ๆ เลยก็ตาม แต่ด้วยวิธีการบังคับใช้กฎหมายที่เปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจตีความตามดุลยพินิจมากเกินไป หรือการที่หน่วยงานของรัฐทำหน้าที่ซ้ำซ้อนกันหลายแห่ง ยิ่งทำให้ภาคเอกชนอยู่ในสถานะถูกกระทำอยู่ฝ่ายเดียว อาทิ การผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันตรวจสอบแรงงานต่างด้าวตามสถานที่ก่อสร้างในเวลาที่แตกต่างกัน ทำให้การก่อสร้างเกิดการชะงักและล่าช้า บริษัทเอกชนต้องแบกรับดอกเบี้ยที่เกิดขึ้น ทางเลือกของบริษัทเอกชนที่ประสบกับเหตุการณ์แบบนี้คงมีไม่มากนัก หากต้องการจะทำธุรกิจต่อไปอย่างราบรื่น ซึ่งแม้จะดำเนินการอย่างถูกต้องตามกฎหมายทุกประการแล้ว แต่ต้องจ่ายอมจ่ายค่าปิดรังควานให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้ธุรกิจสามารถเดินหน้าตามแผนได้ต่อไป (กิตติเดช ฉันทังกุล, 2559ง)

แม้ว่าที่ผ่านมาภาครัฐให้ความสำคัญกับการต่อต้านปัญหาการทุจริตอย่างจริงจัง และมีความพยายามผลักดันมาตรการและแนวทางการต่อต้านปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้น แต่ส่วนใหญ่มักเป็นการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การออกกฎหมายมาบังคับใช้ การจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมากำกับดูแล และการให้ความรู้แก่ประชาชน ภาคเอกชนจึงได้แสวงหาแนวทางสนับสนุนการต่อต้านปัญหาการทุจริต โดยมุ่งเน้นไปที่ประเด็นการจ่ายสินบนเป็นหลัก ซึ่งในที่สุดได้เกิด “**โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต (Thailand’s Private Sector Collective Action Coalition Against Corruption: CAC)**” ขึ้น ซึ่งเป็นการนำแนวคิด “**การสร้างแนวร่วมปฏิบัติ (Collective Action Coalition) ในการต่อต้านการทุจริต**” ที่ธนาคารโลก (World Bank) ได้นำเสนอมาประยุกต์ใช้ โดยแนวคิดดังกล่าวเป็นการร่วมมือกันเพื่อลดการทุจริตในวงกว้างทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมใน 4 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการประกาศเจตนารมณ์ในการต่อต้านการทุจริต (Anti - Corruption Declaration)
2. รูปแบบการจัดทำข้อตกลงทางคุณธรรม (Integrity Pact)
3. รูปแบบแนวคิดริเริ่มเชิงหลักการเพื่อต่อต้านการทุจริต (Principle-based Initiatives)
4. รูปแบบการรับรองบริษัทที่มีการดำเนินการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง (Certifying Business Coalitions)

ทั้ง 4 รูปแบบแบ่งตามระดับของความเข้มข้น ประเทศต่าง ๆ ที่เพิ่งริเริ่มแนวร่วมปฏิบัติสามารถที่จะเลือกไปใช้ในระดับที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความพร้อมและวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ โดยประเทศต่าง ๆ ได้มีการเลือกสร้างแนวร่วมปฏิบัติในรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น ประเทศเกาหลีใต้

ได้นำรูปแบบการจัดทำข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) มาใช้ ประเทศอินโดนีเซียได้นำรูปแบบแนวคิดริเริ่มเชิงหลักการเพื่อต่อต้านการทุจริต (Principle-based Initiatives) มาใช้ ประเทศเยอรมนีได้นำรูปแบบการรับรองบริษัทที่มีการดำเนินการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง (Certifying Business Coalitions) มาใช้ ประเทศไทยได้นำรูปแบบการจัดทำข้อตกลงทางคุณธรรม (Integrity Pact) และรูปแบบการประกาศเจตนาธรรมในการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption Declaration) มาใช้ผสมกับรูปแบบการรับรองบริษัทที่มีการดำเนินการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง (Certifying Business Coalitions) เป็นต้น

ในบทความนี้จะกล่าวถึงแนวคิดแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริต รูปแบบแนวคิดแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตทั้ง 4 รูปแบบ และภาพรวมของการนำแนวคิดแนวร่วมปฏิบัติ (Collective Action Coalition) ในการต่อต้านการทุจริตมาใช้ในโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต (Thailand's Private Sector Collective Action Coalition Against Corruption: CAC) เพื่อต่อต้านปัญหาการทุจริตโดยมุ่งเน้นไปที่การจ่ายสินบนเป็นหลัก เพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการร่วมกันต่อต้านการทุจริตซึ่งมีผลกระทบเป็นห่วงโซ่ทั้งต่อภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

แนวร่วมปฏิบัติ (Collective Action Coalition) ในการต่อต้านการทุจริต

1. แนวร่วมปฏิบัติคืออะไร

แนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริต เป็นแนวคิดที่ธนาคารโลก (World Bank) ได้เสนอใน พ.ศ. 2550 โดยมีหลักการการร่วมมือกันเพื่อลดการทุจริตในวงกว้างทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยเฉพาะในกรณีภาคเอกชนที่แม้มีบางบริษัทเอกชนจะสามารถสร้างกลไกภายในโดยผ่านระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Governance) ของบริษัทเอกชนนั้น ๆ แต่บริษัทเอกชนยังคงต้องเผชิญกับภาวะและกระแสแรงกดดันจากปัจจัยภายนอก ทำให้การที่บริษัทเอกชนใดบริษัทเอกชนหนึ่งจะยืนหยัดต่อต้านการทุจริตได้อย่างเข้มแข็งตลอดไปนั้นเป็นไปได้ยากมาก (วรภัทร โทณะเกษม, 2554, น. 8) แนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตจึงเป็นแนวคิดหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในด้านอุปทาน (Supply Side) ได้ โดยภาคธุรกิจเอกชนสามารถร่วมมือกันป้องกันและปราบปรามการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาทิ การกำหนดนโยบายที่จะประกอบธุรกิจด้วยความโปร่งใส การมีจรรยาบรรณธุรกิจ การปฏิเสธการให้เงินสินบนทุกรูปแบบ การร่วมมือกันเปิดเผยการกระทำที่สื่อไปในทางทุจริต (รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เรื่อง การปฏิรูปมาตรการเสริมสร้างระบบการบริหารงานที่มีบรรษัทภิบาลในภาคเอกชน, 2559, น.6)

2. รูปแบบของแนวร่วมปฏิบัติ

แนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตมีรูปแบบในการบังคับใช้หลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบมีวัตถุประสงค์ในการลดระดับการทุจริตที่แตกต่างกันมีเพียงลักษณะขั้นตอนที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นทางเลือกให้กับประเทศต่าง ๆ นำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมของประเทศตน ซึ่งรูปแบบของแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตมี 4 รูปแบบ ดังนี้

1) รูปแบบการประกาศเจตนาธรรมในการต่อต้านการทุจริต (Anti - Corruption Declaration)

เป็นรูปแบบที่สามารถเริ่มต้นได้ง่ายที่สุด และเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับโครงการขนาดใหญ่ อาทิ การก่อสร้างโรงงานไฟฟ้า การก่อสร้างระบบขนส่งมวลชนต่าง ๆ เป็นต้น งานสำคัญระดับประเทศ อาทิ การจัดงานกีฬาโอลิมปิก การจัดงานแข่งขันกีฬาระดับประเทศ เป็นต้น การขอใบอนุญาตหรือสัมปทาน และการปฏิบัติตามสัญญาเมื่อชนะการประมูลงาน (Post-contract-award implementation) การประกาศเจตนาธรรมในการต่อต้านการทุจริตมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการทุจริตในแต่ละโครงการ โดยเป็นการริเริ่มการแก้ไขปัญหาการทุจริตร่วมกันของผู้ร่วมประมูลงาน โดยร่วมกันกำหนดความคาดหวังสำหรับพฤติกรรมของแต่ละฝ่าย ทั้งนี้ เพื่อลดโอกาสในการทุจริตทั้งการเป็นผู้ให้และผู้รับสินบน และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจะต้องถูกตรวจสอบอย่างเข้มงวด โดยมีวิธีการคือการร่วมกันจัดทำและลงนามร่วมกันในใบประกาศเจตนาธรรมในการต่อต้านการทุจริตระหว่างหน่วยงานของรัฐ หรือบริษัทเอกชนที่ร่วมประมูล หรือบริษัทเอกชนที่ยื่นขอสัมปทานจากภาครัฐ ด้วยการให้คำมั่นว่าพนักงานของตนจะไม่รับหรือชกฉ้อให้มีการติดสินบน การจัดทำใบประกาศการต่อต้านการทุจริตเพื่อลงนามร่วมกันนั้นอย่างน้อยต้องมีการกำหนดในเรื่องของการเข้าประมูลด้วยความโปร่งใส การไม่ทุจริต การไม่ติดสินบน การดำเนินธุรกิจอย่างเป็นธรรม พร้อมทั้งในเอกสารคำเสนอการยื่นประมูลจะต้องมีคำแถลงถึงการต่อต้านการทุจริตด้วย ทั้งนี้ หากมีบริษัทเอกชนกระทำความผิดหรือฝ่าฝืนข้อตกลงในใบประกาศเจตนาธรรมในการต่อต้านการทุจริต จะใช้การกดดันในทางสังคม (Social Sanction) เป็นการลงโทษ และให้คัดชื่อออกแต่ไม่มีการลงโทษทางกฎหมาย

2) รูปแบบการทำข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) เป็นแนวคิดที่ริเริ่มขึ้นโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ใน พ.ศ. 2533 การทำข้อตกลงคุณธรรมเป็นการจัดทำสัญญาอย่างเป็นทางการ และมีการกำกับดูแลจากผู้ตรวจสอบอิสระ (External Monitor) การทำข้อตกลงคุณธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นมาตรการป้องกันในอันที่จะลดความเสี่ยงจากการทุจริต โดยการเพิ่มความโปร่งใสให้กับการดำเนินโครงการใหญ่ ๆ ในแต่ละโครงการ เช่น การก่อสร้างโรงงานไฟฟ้า การก่อสร้างระบบขนส่งมวลชนต่าง ๆ เป็นต้น อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มระดับความโปร่งใสของบริษัทเอกชนที่ยื่นประมูลแต่ละราย โดยการให้บุคคลที่สามเข้ามากำกับดูแล นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างวัฒนธรรมที่ไม่ยอมรับการทุจริตอย่างต่อเนื่อง และช่วยคุ้มครองการเรียกร้องที่ไม่เหมาะสม รวมถึงเป็นการประกาศให้สาธารณชนได้ทราบถึงการต่อต้านการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีวิธีการคือการทำสัญญาแบบลายลักษณ์อักษรระหว่างหน่วยงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐและบริษัทเอกชนผู้เข้าร่วมประมูล โดยมีบุคคลภายนอกที่เป็นกลางทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบการดำเนินการตามสัญญา หากพบว่าบริษัทผู้เข้าร่วมประมูลมีการทุจริต หรือละเมิดข้อตกลงที่ได้ตกลงไว้จะต้องได้รับการลงโทษ เช่น ถูกตัดสิทธิ์จากการเข้าร่วมประมูล

3) รูปแบบแนวคิดริเริ่มเชิงหลักการเพื่อต่อต้านการทุจริต (Principle-based Initiatives) เป็นมาตรการที่กำหนดให้มีการทำความเข้าใจความตกลงที่จะรักษาจรรยาบรรณในการดำเนินธุรกิจ โดยไม่มีบทลงโทษจากผลของความตกลงดังกล่าว เป็นการรวมตัวกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ในแต่ละภาคส่วน เพื่อจัดทำแนวคิดริเริ่มในเชิงหลักการเพื่อต่อต้านการทุจริต และมุ่งส่งเสริมการทำธุรกิจอย่างโปร่งใส โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาระบบกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพ แนวคิดริเริ่มเชิงหลักการเพื่อต่อต้านการทุจริต

3) รูปแบบแนวคิดริเริ่มเชิงหลักการเพื่อต่อต้านการทุจริต (Principle-based Initiatives) เป็น

มาตรการที่กำหนดให้มีการทำความเข้าใจความตกลงที่จะรักษาจรรยาบรรณในการดำเนินธุรกิจ โดยไม่มีบทลงโทษจากผลของความตกลงดังกล่าว เป็นการรวมตัวกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ ในแต่ละภาคส่วน เพื่อจัดทำแนวคิดริเริ่มในเชิงหลักการเพื่อต่อต้านการทุจริต และมุ่งส่งเสริมการทำธุรกิจอย่างโปร่งใส โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนา

มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการวางรากฐานการต่อต้านการทุจริตในระยะยาว ส่งเสริมการประกอบธุรกิจในประเทศ และในแต่ละภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนสามารถดำเนินการกับปัญหาการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการรวมพลังเพื่อผลักดันให้รัฐบาลดำเนินการตามกฎหมายต่อต้านการทุจริตในกรณีที่ยังไม่มีกฎหมายต่อต้านการทุจริตหรือมีแล้วแต่การบังคับใช้ไม่มีประสิทธิภาพ โดยมีวิธีการคือภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เห็นพ้องร่วมกันถึงความสำคัญที่จะต่อต้านการทุจริตร่วมกันออกกฎเกณฑ์เพื่อใช้ในการปฏิบัติร่วมกันเพื่อป้องกันการทุจริต โดยอาจออกมาในรูปของกฎบัตร นโยบาย ประมวล ฯลฯ ซึ่งจะเรียกว่าอย่างใดก็ได้ ขอเพียงแต่ให้มีความหมายบนพื้นฐานเดียวกันเท่านั้น คือเป็นการกำหนดหลักการเห็นชอบร่วมกัน (Shared Principles) นอกจากวิธีดังกล่าวแล้ว อาจจัดให้มีการจัดอบรม แลกเปลี่ยนข้อมูล หรือกำหนดแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) อีกด้วย

4) รูปแบบการรับรองบริษัทที่มีการดำเนินการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง (Certifying Business Coalitions) เป็นรูปแบบความร่วมมือกันระหว่างบริษัทเอกชนที่ผ่านการรับรองจากภาครัฐ ในเบื้องต้นว่า มีการดำเนินงานโดยไม่แสวงหาประโยชน์จากการทุจริตก่อนให้เข้าสู่กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ภาครัฐ หัวใจสำคัญของรูปแบบนี้คือการออกคำรับรองให้กับผู้เข้าร่วมโครงการที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว ซึ่งต่างจากสามรูปแบบข้างต้นที่ไม่มีการออกคำรับรองให้กับผู้เข้าร่วมโครงการ ดังนั้น วิธีการนี้จึงเป็นวิธีการที่สร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องและสังคมได้มากยิ่งขึ้น การรับรองบริษัทที่มีการดำเนินการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจังมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการกำหนดมาตรฐานการประกอบธุรกิจ โดยคำนึงถึงการต่อต้านการทุจริตในระยะยาว เป็นการแสดงให้เห็นสาธารณชนทราบถึงความโปร่งใสในการดำเนินธุรกิจ นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างข้อได้เปรียบในเชิงการแข่งขันทางธุรกิจ และยังเป็นการสร้างความแข็งแกร่งให้กับกลไกการต่อต้านการทุจริต อย่างไรก็ตาม วิธีการนี้จะต้องเกิดภายใต้การยอมรับกันในกลุ่มผู้ประกอบการเดียวกัน โดยมีวิธีการคือผู้สนใจเข้าร่วมโครงการจะต้องสมัครเป็นสมาชิกโครงการ และจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การต่อต้านการทุจริตที่คณะกรรมการโครงการกำหนด (จินดา สังข์ศรีอินทร์, 2555, น. 38-39; รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เรื่อง การปฏิรูปมาตรการเสริมสร้างระบบการบริหารงานที่มีบรรษัทภิบาลในภาคเอกชน, 2559, น. 6-7; วรภัทร โตรณะเกษม, 2554, น.10-16)

ทั้งนี้ สามารถสรุปรูปแบบของแนวร่วมปฏิบัติ (Collective Action Coalition) ในการต่อต้านการทุจริตทั้ง 4 รูปแบบในรูปแบบของตาราง จำแนกเป็นความสำคัญ วัตถุประสงค์ และวิธีการ ได้ดังนี้

ตาราง รูปแบบของแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริต

รูปแบบ	ความสำคัญ	วัตถุประสงค์	วิธีการ
การประกาศเจตนารมณ์ในการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption)	เป็นรูปแบบที่สามารถเริ่มต้นได้ง่ายที่สุด และเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับโครงการขนาดใหญ่ งานสำคัญ	เพื่อป้องกันการทุจริตในแต่ละโครงการ โดยเป็นการริเริ่มการแก้ไขปัญหาการทุจริตร่วมกันของผู้ร่วม	หน่วยงานรัฐ หรือบริษัทเอกชนที่ร่วมประมวล หรือบริษัทเอกชนที่ยื่นขอสัมปทานจากรัฐร่วมกันจัดทำและลงนามร่วมกันในใบประกาศเจตนารมณ์

รูปแบบ	ความสำคัญ	วัตถุประสงค์	วิธีการ
Declaration)	ระดับประเทศ การขอ ใบอนุญาตหรือสัมปทาน	ประมุขงาน	ในการต่อต้านการทุจริต โดยต้องปฏิบัติตามสัญญา เมื่อชนะการประมูลงาน
การทำข้อตกลง คุณธรรม (Integrity Pact)	เป็นการจัดทำสัญญา อย่างเป็นทางการ และมีการกำกับดูแล จากผู้ตรวจสอบอิสระ (External Monitor)	เพื่อป้องกันและลด ความเสี่ยงจากการ ทุจริต โดยการเพิ่ม ความโปร่งใสให้กับ การดำเนินโครงการ ใหญ่ ๆ	หน่วยงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และบริษัทเอกชนผู้เข้าร่วม ประมูลทำสัญญาแบบลายลักษณ์ อักษร โดยมีบุคคลภายนอกที่ เป็นกลางทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบ การดำเนินการตามสัญญา
แนวคิดริเริ่มเชิง หลักการเพื่อ ต่อต้านการทุจริต (Principle- based Initiatives)	มุ่งเน้นไปที่การพัฒนา ระบบกฎหมาย และการ บังคับใช้กฎหมายให้เกิด ประสิทธิภาพ	เพื่อวางรากฐาน การต่อต้านการทุจริต ในระยะยาว	ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค ประชาชนที่เห็นพ้องร่วมกัน ถึงความสำคัญที่จะต่อต้าน การทุจริตร่วมกันออกกฎเกณฑ์ เพื่อใช้ในการปฏิบัติร่วมกัน เพื่อป้องกันการทุจริตบน พื้นฐาน “หลักการเห็นชอบ ร่วมกัน” (Shared Principles)
การรับรองบริษัท ที่มีการดำเนินการ ต่อต้านการทุจริต อย่างจริงจัง (Certifying Business Coalitions)	เป็นความร่วมมือกัน ระหว่างบริษัทเอกชนที่ผ่าน การรับรองจากภาครัฐใน เบื้องต้นว่ามีการดำเนินงาน โดยไม่แสวงหาประโยชน์ จากการทุจริตก่อนให้เข้าสู่ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ภาครัฐ	เพื่อกำหนดมาตรฐาน การประกอบธุรกิจ โดยคำนึงถึงการต่อต้าน การทุจริตในระยะยาว	บริษัทเอกชนที่สนใจเข้าร่วม โครงการจะต้องสมัครเป็น สมาชิกโครงการ และจะต้อง ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การต่อต้าน การทุจริตที่คณะกรรมการ โครงการกำหนด

ทั้งนี้ การเริ่มดำเนินการแนวร่วมปฏิบัติอาจต้องพิจารณาถึงปัญหาการทุจริตในประเทศว่าเป็นความเสี่ยงในระดับใด หากปัญหาการทุจริตไม่ใช่ปัญหาระดับประเทศ การนำแนวร่วมปฏิบัติมาใช้ อาจไม่มีความจำเป็นมากนัก เพราะสามารถใช้กระบวนการทางกฎหมายได้ แต่หากปัญหาการทุจริตเป็นปัญหาระดับประเทศ แนวร่วมปฏิบัติเป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ต่อต้านการทุจริต และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังจนเป็นรูปธรรม รวมทั้งเป็นที่ยอมรับในสังคม ดังนั้น การที่จะนำแนวร่วมปฏิบัติรูปแบบใดมาใช้ขึ้นอยู่กับความพร้อมและสภาพแวดล้อมของประเทศนั้น ๆ เอง อาทิ ในอนาคตภาคเอกชนไทยอาจนำรูปแบบที่ 3 แนวคิดริเริ่ม

เชิงหลักการเพื่อต่อต้านการทุจริตมาปรับใช้ โดยการกำหนดเป็นหลักการและแนวปฏิบัติของสมาคมกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ เช่น สมาคมค้าทองคำ สมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย สมาคมประกันชีวิตไทย สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ สมาคมบริษัทหลักทรัพย์ สมาคมอุตสาหกรรมพลาสติกไทย สมาคมโรงสีข้าวไทย สมาคมประกันวินาศภัย เป็นต้น

โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต

1. ความเป็นมา

ประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคีในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริตเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2546 และให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2554 โดยรัฐบาลไทยได้มีการผลักดันมาตรการในการป้องกันการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับภาคเอกชนไทยผ่านสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ในขณะนั้นได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต 5 ปี พ.ศ. 2551-2555) ในการสนับสนุนการจัดทำโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต โดยในวันที่ 29 กรกฎาคม 2553 มีการประชุม Technical Meeting ครั้งแรกระหว่างภาครัฐและเอกชนเพื่อวางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต ซึ่งยึดตามหลักการสากล ได้แก่ หลักที่ 10 ว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (The Ten Principles of the United Nations Global Compact) หลักการดำเนินธุรกิจว่าด้วยการต่อต้านการให้สินบน (Business Principles for Countering Bribery) ซึ่งกำหนดโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสสากล (Transparency International) รวมถึงหลักการต่าง ๆ ที่เผยแพร่โดยธนาคารโลก และ Center for International Private Enterprise (CIPE) และองค์กรนานาชาติอื่น ๆ (รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เรื่องการปฏิรูปมาตรการเสริมสร้างระบบการบริหารงานที่มีบรรษัทภิบาลในภาคเอกชน, 2559, น.6; จินดา สังข์ศรีอินทร์, 2555, น. 38-39) โดยมี 8 องค์กรชั้นนำในภาคเอกชนไทยเข้าร่วมดำเนินการจัดตั้งโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต ซึ่งประกอบด้วย 1) สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (IOD) 2) หอการค้าไทย 3) หอการค้าต่างชาติด 4) สมาคมบริษัทจดทะเบียนไทย 5) สมาคมธนาคารไทย 6) สภาธุรกิจตลาดทุนไทย 7) สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และ 8) สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และมีการจัดตั้งคณะกรรมการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต (Private Sector Collective Action Coalition Against Corruption Council) ขึ้น เพื่อทำหน้าที่รับรองคุณสมบัติความเหมาะสมของบริษัทเอกชนที่จะเข้ามาเป็นแนวร่วม ทั้งนี้ โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตได้รับการสนับสนุนการดำเนินโครงการจาก Center for International Private Enterprise (CIPE) ซึ่งตั้งอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา และมีสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทยทำหน้าที่เป็นเลขานุการโครงการ โดยมีบทบาทให้ความรู้เรื่องการทุจริต อาทิ รูปแบบของการทุจริต ผลเสียหายจากการทุจริต กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การป้องกันและแก้ไขปัญหา เป็นต้น ผ่านการจัดสัมมนา การจัดหลักสูตรการอบรมสำหรับผู้บริหาร การประชุมระดับชาติ และการบรรยายให้ความรู้แก่สมาคมและองค์กรต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต (Thailand's Private Sector Collective Action Coalition

Against Corruption, ม.ป.ป.) ทั้งนี้ โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตด้วยความร่วมมือกันในกลุ่มบริษัทเอกชนที่ต้องการสร้างแรงกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาครัฐ โดยร่วมมือกันปฏิเสธการจ่ายสินบนทุกรูปแบบและต่อต้านการทุจริตที่ทำให้เกิดการกีดกันการแข่งขันและขัดขวางการประกอบธุรกิจอย่างเสรี

2. แนวทางการขับเคลื่อน

โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตก่อตั้งขึ้นมาใน พ.ศ. 2553 และมีบทบาทในการนำนโยบายต่อต้านการทุจริตไปปฏิบัติให้เกิดผลจริงในภาคธุรกิจเอกชน และมุ่งทำงานคู่ขนานไปกับองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) (ACT) โดยมีแนวทางการขับเคลื่อนโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตในรูปแบบผสมระหว่างรูปแบบการประกาศเจตนารมณ์ในการต่อต้านการทุจริต และรูปแบบการรับรองบริษัทที่มีการดำเนินการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจังมาประยุกต์ใช้ โดยไม่ได้เน้นที่การรวมกันของกลุ่มบริษัทที่มีธุรกิจหลักเกี่ยวข้องกับการประมงงานโครงการใหญ่ ๆ แต่เป็นการรวมกันของกลุ่มบริษัทที่มีหลากหลายภาคธุรกิจ ซึ่งถือว่าแตกต่างจากแนวคิดแนวร่วมปฏิบัติของธนาคารโลกที่เริ่มต้นจากกลุ่มผู้ประกอบการทำธุรกิจประเภทเดียวกัน นอกจากนี้ ลักษณะของการรับรองถือว่าเป็นระดับที่เข้มข้นและหวังผลสูงสุด เพราะเมื่อบริษัทเอกชนประกาศเจตนารมณ์เข้าร่วม จะต้องพร้อมรับการตรวจสอบตามขั้นตอนและวิธีการ และเมื่อได้รับการยอมรับให้เป็นสมาชิกแล้ว จะต้องประกาศแนวนโยบายและแนวทางปฏิบัติว่าบริษัทจะไม่จ่ายสินบนทุกรูปแบบอย่างจริงจัง และต้องนำนโยบายและมาตรฐานการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการทุจริตในระดับบริษัทเอกชนไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่สำคัญในการต่อต้านการทุจริต

บริษัทเอกชนสามารถเข้าร่วมโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตได้ โดยเริ่มจากประธานกรรมการหรือผู้บริหารสูงสุดลงนามในใบคำประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านการทุจริต (Declaration of Intent in View of Establishing Thailand's Private Sector Collective Action Coalition Against Corruption) ซึ่งมีสาระสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1) ประเมินความเสี่ยงเกี่ยวกับการทุจริต และนำนโยบายการต่อต้านการทุจริตไปปฏิบัติ โดยบริษัทเอกชนต้องประเมินความเสี่ยงเกี่ยวกับการทุจริตและการให้สินบน และนำนโยบายการต่อต้านการทุจริตไปปฏิบัติ โดยผนวกเป็นส่วนหนึ่งของระบบการกำกับ การปฏิบัติงาน (Compliance System) ที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนจัดเตรียมคำแนะนำ วิธีการปฏิบัติให้แก่ผู้จัดการและพนักงานรับทราบและปฏิบัติตาม

2) เปิดเผยและแลกเปลี่ยนนโยบาย รวมถึงแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อสนับสนุนการทำธุรกิจอย่างโปร่งใส โดยบริษัทเอกชนต้องแบ่งปันและเปิดเผยนโยบาย แนวปฏิบัติที่ดี และประสบการณ์การดำเนินงานมาตรการต่อต้านการทุจริตให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มรับทราบ

3) ร่วมมือกับบริษัทในอุตสาหกรรมเดียวกัน คู่ค้า และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ สร้างแนวร่วมปฏิบัติ และร่วมกิจกรรมต่อต้านการทุจริต โดยบริษัทเอกชนที่ผ่านการรับรองต้องขยายแนวร่วมปฏิบัติโดยชวนบริษัท

คู่ค้า บริษัทในภาคอุตสาหกรรมเดียวกัน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่น ๆ เข้าร่วมโครงการ หรือจัดทำ มาตรการต่อต้านการทุจริตในระดับเดียวกัน (กุลเวช เจนวัฒนวิทย์, 2559)

เมื่อบริษัทเอกชนได้แสดงเจตนารมณ์ดังกล่าวแล้ว และคณะกรรมการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชน ไทยในการต่อต้านการทุจริตอนุมัติการเข้าร่วมโครงการ บริษัทเอกชนจะต้องทำแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับ มาตรการต่อต้านการทุจริต (Self-Evaluation Tool for Countering Bribery) จำนวน 71 ข้อ* (ซึ่งเป็น เครื่องมือในการใช้ประเมินตนเองว่าสิ่งใดที่ต้องทำและยังไม่ได้ทำ เพื่อให้เกิดการร่วมกันปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของโครงการและความสำเร็จในอนาคต) และให้บุคคลที่สาม (ประธาน คณะกรรมการตรวจสอบ (Audit Committee) หรือผู้สอบบัญชีของบริษัท หรือผู้สอบบัญชีภายนอก (External auditors) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลให้เสร็จภายในระยะเวลา 18 เดือนนับตั้งแต่วันที่ บริษัทเอกชนนั้นได้ลงนามประกาศเจตนารมณ์ เพื่อยืนยันรับรองต่อคณะกรรมการแนวร่วมปฏิบัติของ ภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตพิจารณาตรวจสอบและรับรองตามข้อเท็จจริงบนพื้นฐานของความถูกต้อง และความครบถ้วนของแบบประเมินและเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ซึ่งการรับรองของโครงการแนวร่วมปฏิบัติของ ภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตเป็นการรับรองให้แก่ระบบการต่อต้านการทุจริตของบริษัทเอกชน มิได้เป็นการรับรองพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งในบริษัทเอกชน หากไม่ผ่านการรับรองจะมีฐานะเป็น เพียงแค่บริษัทที่ประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านการทุจริตเท่านั้น แต่หากผ่านการรับรองจะได้รับหนังสือรับรอง ซึ่งคณะกรรมการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตเป็นผู้ออกให้ และมีฐานะ เป็นสมาชิกโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตโดยสมบูรณ์ และมีหน้าที่ ขับเคลื่อนตามแนวทาง ดังนี้

1) กระทบตนเองให้เป็นแบบอย่างด้วยการประกาศนโยบายต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ (Zero Tolerance on any form of Corruption Policy) และสร้างระบบป้องกันการจ่ายสินบนและการทุจริต ทุกรูปแบบ (Anti-Corruption & Bribery procedures Standard Setting)

2) รวมตัวกับบริษัทในภาคธุรกิจให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคประชาชน สื่อมวลชนและองค์กร ระหว่างประเทศ เพื่อขับเคลื่อนการใช้มาตรการต่อต้านการทุจริต การเปิดเผยข้อมูล และกำหนดมาตรฐาน การประกอบธุรกิจที่สะอาด เน้นการแข่งขันด้วยระบบกลไกตลาด (Thailand's Private Sector Collective Action Coalition Against Corruption, ม.ป.ป.)

---

* แบบประเมินตนเองของโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต (71ข้อ) ได้รับการพัฒนาขึ้นมา จากแบบประเมินตนเองขององค์กรเพื่อความโปร่งใสสากล (Transparency International) ที่ชื่อ “Business Principles for Countering Bribery” ซึ่งมีตัวชี้วัด 241 ข้อ โดย IOD ในฐานะเลขานุการคณะกรรมการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทย ในการต่อต้านการทุจริตได้ร่วมมือกับ PwC Thailand ในการพัฒนาและแปลแบบประเมินตนเองเป็นภาษาไทย รวมทั้งปรับให้ เหมาะสมต่อบริบทการพัฒนาของบริษัททุกขนาดในภาคเอกชนไทย แบบประเมินตนเองที่โครงการแนวร่วมปฏิบัติของ ภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตจัดทำนี้มีตัวชี้วัดทั้งหมด 71 ข้อ โดยมีตัวชี้วัดภาคบังคับ 58 ข้อ ซึ่งบริษัทเอกชน ที่ต้องการได้รับการรับรองเป็นสมาชิกโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตจะต้องตอบ ว่า “ใช่” ครบทุกข้อในภาคบังคับ

3. อุปสรรคและวิธีขจัดอุปสรรค

แม้ว่าการเข้าร่วมโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตจะเกิดจากความสมัครใจของภาคเอกชน (Voluntary Basis) แต่เมื่อบริษัทเอกชนแสดงเจตนาสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการแล้ว จะต้องดำเนินการเพื่อเข้าสู่กระบวนการรับรองการเข้าร่วม (Signatory Companies) ภายในเวลา 18 เดือน ซึ่งต้องใช้ทรัพยากรและเวลาในการดำเนินการดังกล่าว อีกทั้งการเข้าเป็นแนวร่วมปฏิบัติไม่มีผลประโยชน์ตอบแทน และไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นทางการจากรัฐ และบริษัทเอกชนที่เป็นแนวร่วมปฏิบัติมักจะมีเสียเปรียบบริษัทเอกชนที่อยู่นอกโครงการเนื่องจากมีข้อจำกัดที่จะไม่ติดสินบนทุกรูปแบบ

กรณีบริษัทเอกชนแสดงเจตนาสมัครใจเข้าเป็นแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริต แต่ไม่ได้เข้ากระบวนการรับรองภายในระยะเวลาที่กำหนด (18 เดือนหลังประกาศเจตนาสมัครใจ) จะถูกตัดชื่อออกจากการเป็นแนวร่วมปฏิบัติและห้ามการเข้าร่วมเป็นเวลา 6 เดือน ซึ่งอาจกระทบกับภาพลักษณ์ที่ดีของบริษัทเอกชนได้ นอกจากนี้ โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตยังไม่ได้มีการสนับสนุนจากรัฐอย่างจริงจัง การเข้าเป็นแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตหรือไม่ จึงไม่มีผลกระทบในด้านดีต่อการดำเนินธุรกิจของภาคเอกชนอย่างมีนัยสำคัญ ทำให้หลายบริษัทเอกชนเพิกเฉยต่อการเข้าเป็นแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริต หรือเข้าร่วมโครงการเพียงเพื่อให้มีชื่อเท่านั้น แต่ไม่มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตนาสมัครใจของการเข้าเป็นแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตแต่อย่างใด (รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เรื่องการปฏิรูปมาตรการเสริมสร้างระบบการบริหารงานที่มีบรรษัทภิบาลในภาคเอกชน, 2559, น. 9-10)

ทั้งนี้ U4 Anti-Corruption Resource Centre และองค์กรเพื่อความโปร่งใสสากล (Transparency International) ได้รวบรวม ศึกษา และวิจัยผลของมาตรการต่อต้านการทุจริตต่าง ๆ และได้ออกรายงานเรื่อง อุปสรรคของการใช้แนวร่วมปฏิบัติในการแก้ปัญหาคอร์รัปชันใน พ.ศ. 2558 โดยพบว่า อุปสรรคหลักของการใช้วิธีแนวร่วมปฏิบัติเพื่อต่อสู้กับการทุจริตของประเทศอื่น ๆ คล้ายคลึงกับประสบการณ์ของโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1) การขาดแรงจูงใจ (Lack of Incentives) กล่าวคือบริษัทเอกชนที่จะเข้าร่วมโครงการประเภทนี้มักจะถามหาสิทธิประโยชน์ที่ตนจะได้รับก่อนเสมอ ซึ่งตรงกับสิ่งที่โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตพบจากบริษัทเอกชนที่สนใจอยากเข้าร่วมอยู่ตลอด โดยมักแสดงความกังวลทำนองว่า “หากบริษัทถูกหน่วยงานของรัฐกลั่นแกล้งเพื่อเรียกเก็บเงินค่าน้ำร้อนน้ำชาแล้วธุรกิจเสียหาย ขาดทุน กำไรหดใครจะมาช่วย” หรือ “คุณก็ได้แต่บอกให้บริษัทหยุดจ่าย แต่ไม่เห็นจะมีใครไปจัดการพวกเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ยังใช้อำนาจในการใช้ดุลพินิจมารีดไถบริษัทได้เลย แบบนี้ไม่เข้าร่วมจะดีกว่าไหม” ฯลฯ ซึ่งเป็นตัวอย่างของมายาคติทางความคิดที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าเป็นแนวร่วมปฏิบัติเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันและการหยุดจ่ายสินบน นอกจากนี้ บริษัทเอกชนที่จะมาเข้าร่วมมักมองหาผลประโยชน์จูงใจที่จับต้องได้ อาทิ มาตรการลดหย่อนภาษี เป็นต้น มากกว่าผลประโยชน์ที่จับต้องไม่ได้ อาทิ การที่บริษัทได้รับความนับถือยกย่องจากสังคม หรือได้ชื่อเสียง หรือได้คะแนนประเมินธรรมาภิบาลสูง

2) การขาดแคลนทรัพยากร (Lack of Resources) เป็นอุปสรรคที่สำคัญ เพราะไม่มีใครอยากจ่ายต้นทุนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เนื่องจากการทำแนวร่วมปฏิบัติมีต้นทุนสูง และมีความเสี่ยงที่ลงทุนไปแล้ว จะไม่ได้รับผลตอบแทนอย่างที่คาดหวัง ดังนั้น จึงไม่มีใครอยากจะรับความเสี่ยงให้ทุน อีกทั้งจำนวนเงินและผู้ที่จะให้ทุนสนับสนุนมีอยู่อย่างจำกัด และต้องแบ่งปันกับโครงการทำงานด้านอื่น ๆ รวมทั้งถูกจำกัดการจัดหาผลประโยชน์ และสุดท้ายคือประเด็นความยั่งยืนของโครงการว่าจะอยู่รอดเลี้ยงตัวเองได้หรือไม่ เพราะถ้าพึ่งพาผู้สนับสนุนรายเดียวไปตลอด ย่อมง่ายต่อการถูกครอบงำจากผู้ให้ทุน หรือถูกเลิกให้ทุนสนับสนุน ซึ่งจะทำให้โครงการนั้นต้องปิดตัวลงในที่สุด ซึ่งโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตได้ประสบปัญหาแบบเดียวกัน ทั้งปัญหากำลังคน ปัญหาเวลา และปัญหางบประมาณ ซึ่งแต่ละปีต้องจัดหาแหล่งทุนทั้งในและนอกประเทศมาสนับสนุน ตั้งแต่การจัดสัมมนาฟรี การขอความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ การจัดฝึกอบรมให้ความรู้ การจัดทำกระบวนการรับรอง การจ้างจัดทำเอกสารเผยแพร่ ฯลฯ ซึ่งใช้เงินมาก ในขณะที่ต้องเผชิญข้อจำกัดในการหารายได้

3) บริบททางการเมืองและสังคม (Country's Context) ถือเป็นอุปสรรคเฉพาะตัวของแต่ละโครงการ ในบางประเทศภาคการเมืองเป็นตัวสำคัญที่ช่วยให้โครงการแนวร่วมปฏิบัติเกิดขึ้นและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้นำรัฐบาลมีเจตจำนงทางการเมือง (Political will) ที่ชัดเจนในการปราบปรามการทุจริต แต่ในบางประเทศภาคการเมืองกลับเป็นอุปสรรคตัวฉกาจ เพราะพรรคการเมืองที่ได้เป็นรัฐบาลใช้การทุจริตเป็นเครื่องมือสนับสนุนตนเองให้ได้รับเลือกตั้ง หรือรักษาอำนาจรัฐให้อยู่ในมือตนเองต่อไป นอกจากนี้ ระบบอุปถัมภ์ต่างตอบแทนเป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อเลี้ยงการทุจริตในภาครัฐให้เติบโตและคงอยู่ได้ทุกสภาพการณ์ และยังทำให้คนในสังคมยอมรับการทุจริตถ้าตนเองได้ประโยชน์ด้วย (กิตติเดช ฉันทกุล, 2559ข)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของ U4 Anti-Corruption Resource Centre ได้นำเสนอวิธีที่อาจช่วยขจัดอุปสรรคหลักของการใช้วิธีแนวร่วมปฏิบัติเพื่อต่อสู้กับการทุจริตของประเทศอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกับประสบการณ์ของโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย ดังนี้

1) จังหวะเวลาในการจัดตั้งโครงการ โดยเฉพาะช่วงของการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส อาทิ ช่วงแข่งขันเลือกตั้ง หลังปฏิวัติรัฐประหาร หรือจะเป็นช่วงการยกระดับมาตรฐานของประเทศตามข้อตกลงในระดับสากล โอกาสเหล่านี้จะเอื้อให้เกิดการสร้างกระแสขับเคลื่อนไปสู่จุดที่มวลชนเปลี่ยนพฤติกรรมหันมายึดถือแนวปฏิบัติที่ดีกว่าเดิม (Critical mass)

2) จำนวนบริษัทเอกชนที่เข้าเป็นแนวร่วมปฏิบัติต่อต้านการทุจริต การมีจำนวนบริษัทเอกชนที่เข้าเป็นแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตมากพอ จะสามารถโน้มน้าวให้บริษัทเอกชนอื่น ๆ ปรับพฤติกรรมหยุดการให้สินบนทุกรูปแบบ และจะสามารถแทนที่ความเชื่อของนักธุรกิจส่วนใหญ่ในแบบเดิมที่ยึดมาคิดว่า “ไม่จ่าย (สินบน) ก็ไม่ได้งาน งานไม่เดิน เมินคู่แข่งไม่ได้”

3) เลือกใช้วิธีการไม่เผชิญหน้าและหันมาทำทนายตนเอง แทนการเลือกวิธีการเผชิญหน้า วิธีการไม่เผชิญหน้าและหันมาทำทนายตนเองเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการสร้างแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตในบริบทของภาคธุรกิจเอกชนไทย ยกตัวอย่าง เช่น เมื่อเกิดการเรียกรับสินบนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐจากการขอใบอนุญาตของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ หากเป็นวิธีการแบบเผชิญหน้าสมาชิกของแนวร่วมปฏิบัติ

ในการต่อต้านการทุจริตจะต้องไปหาฝ่ายที่เรียกรับสินบนมาลงโทษตามกฎหมายและพร้อมเผชิญหน้าเพื่อกล่าวโทษฝ่ายเรียกสินบนก่อน แต่ถ้าเป็นวิธีการไม่เผชิญหน้าและหันมาทำหายตนเอง สมาชิกของแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตจะหันมาพิจารณาตนเองก่อนว่าเพราะเหตุใดบริษัทเอกชนต้องจ่ายสินบนซึ่งอาจเป็นเพราะบริษัทเอกชนขาดการวางแผนธุรกิจที่เหมาะสมหรือไม่ หรือบริษัทเอกชนไม่ได้ควบคุมดูแลพนักงานของตนเองให้เข้าใจว่าเรื่องนี้กระทำไม่ได้ หรือบริษัทเอกชนไม่สนใจวิธีการที่พนักงานจะทำได้ เพื่อให้ได้ใบอนุญาตและธุรกิจสามารถดำเนินได้ไม่สะดุด แต่หากสาเหตุไม่ได้เกิดจากบริษัทเอกชน สมาชิกของแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตต้องหาและรวบรวมสาเหตุของการเรียกรับสินบนนั้นว่าเป็นเพราะอะไร ซึ่งอาจเป็นเพราะระบบบริหารของหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นยังขาดประสิทธิภาพในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งมีความเป็นไปได้หลายสาเหตุ อาทิ กฎหมาย ระเบียบ ประกาศของหน่วยงานของรัฐที่ให้ดุลพินิจข้าราชการมากเกินไป การขาดแคลนเครื่องมือสนับสนุนการทำงาน การขาดแรงจูงใจในการให้บริการเพราะค่าตอบแทนต่ำไม่สอดคล้องกับความรับผิดชอบของงาน ฯลฯ ซึ่งสาเหตุที่พบเหล่านี้เป็นข้อมูลและเครื่องบ่งชี้สำคัญที่จะช่วยปรับปรุงให้การออกใบอนุญาตมีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปขยายผล เพื่อให้ผู้นำรัฐบาล หรือสื่อมวลชน หรือหน่วยงานวิจัยนำไปพัฒนาประสิทธิภาพภาครัฐ และให้การสนับสนุนและผลักดันให้เกิดการปรับปรุง พัฒนาปฏิรูปเพื่อลดการทุจริตและเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ ซึ่งเป็นเป้าหมายสุดท้ายที่ภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาสังคมต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต

4) การใช้เทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่ เครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ และสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อสร้างความรับรู้ของการมีอยู่ของแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตและรายงานความก้าวหน้าอย่างเป็นระยะต่อสังคมวงกว้างอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างกระแสสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริต เทคโนโลยีสื่อสารสมัยใหม่ เครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ และสื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและเข้าถึงสมาชิกแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตได้ง่าย และต้นทุนต่ำที่สำคัญสามารถต่อยอดรูปแบบการให้ความร่วมมือของสมาชิกผ่านเครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่ได้ อาทิ การให้ข้อมูลการถูกเรียกสินบนโดยสมาชิกของแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตผ่านโทรศัพท์มือถือและรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผล และเปิดเผยสถิติผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแก้ไขและพัฒนาระบบการให้บริการของรัฐ เป็นต้น (กิตติเดช ฉันทังกุล, 2559ค)

4. จุดเปลี่ยนสำคัญ

โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตมี 3 จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้เติบโตได้อย่างมั่นคงและต่อเนื่อง ดังนี้

1) **จุดเปลี่ยนแรก** คือ การที่ทุกสมาคมธุรกิจในภาคการเงินเข้ามาร่วมโครงการแบบทั้งสมาคมทั้งธนาคารพาณิชย์ ทั้งบริษัทหลักทรัพย์ ทั้งบริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน ทั้งบริษัทประกันภัย ทั้งบริษัทประกันชีวิต การที่ธุรกิจภาคการเงินทั้งหมดเข้ามาร่วมโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตแสดงถึงการที่ภาคการเงินซึ่งเป็นหนึ่งในเสาหลักของเศรษฐกิจไทยยอมรับและให้ความสำคัญกับโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต นอกจากนี้ โครงการแนวร่วมปฏิบัติของ

ภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตยังมีความพยายามชักชวนและสนับสนุนให้สมาคมธุรกิจอื่น ๆ นอกจากภาคการเงินให้เข้ามาร่วมโครงการแบบเป็นกลุ่มอีกด้วย อาทิ กลุ่มบริษัทวิจัยเอกชนชั้นนำ 7 บริษัท ในสมาคมวิจัยการตลาดแห่งประเทศไทย (Thailand Marketing Research Society: TMRS) กลุ่มบริษัทเอกชน ในสมาคมผู้วิจัยและผลิตเภสัชภัณฑ์ (PReMA) ซึ่งถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสำคัญในภาคการผลิต โดยมี บริษัทธุรกิจยาระดับโลก อาทิ Astellas Pharma (Thailand), Boehringer Ingelheim (Thai), Novartis (Thailand) เป็นต้น เห็นได้ว่าก่อนหน้านี้บริษัทเอกชนที่ร่วมตัวเข้ามาประกาศเจตนารมณ์กับโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตพร้อมกันเป็นกลุ่มเช่นนี้ ส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคการเงินเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันมีกลุ่มธุรกิจเอกชนที่หลากหลายมากขึ้น ทำให้การขับเคลื่อนโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

2) จุดเปลี่ยนที่สอง คือ แรงสนับสนุนจากทั้งหน่วยงานกำกับดูแล ทั้งนักลงทุนสถาบัน ทั้งนักลงทุนรายย่อย ที่ร่วมกันผลักดันให้บริษัทเอกชนจดทะเบียนมีการกำกับดูแลกิจการที่ดีทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ โดยในส่วนของหน่วยงานกำกับดูแล อาทิ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ได้สนับสนุนให้บริษัทเอกชนจดทะเบียนเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและแนวปฏิบัติของบริษัทในเรื่องการต่อต้านการทุจริตให้นักลงทุนทราบ ส่วนสมาคมส่งเสริมผู้ลงทุนไทยได้มีโครงการอาสาพิทักษ์สิทธิผู้ถือหุ้นซึ่งส่งตัวแทนไปร่วมประชุมผู้ถือหุ้นประจำปีของบริษัทเอกชนจดทะเบียนทุกบริษัท และสอบถามคณะกรรมการบริษัทถึงความคืบหน้าในการดำเนินการเพื่อต่อต้านการทุจริตของบริษัท

3) จุดเปลี่ยนที่สาม คือ การที่สมาชิกโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตรับบทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ด้วยการขยายเครือข่ายการทำธุรกิจอย่างโปร่งใสปลอดการทุจริตไปสู่กลุ่มบริษัทเอกชนที่เป็นคู่ค้าหรือที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานให้เข้ามาร่วมโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต (พิษณุ พรหมจรรยา, 2559ก; พิษณุ พรหมจรรยา, 2561ก)

5. จำนวนบริษัทเอกชนที่เข้าร่วม

โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตได้มีการขยายแนวร่วมของภาคเอกชนในการประกอบธุรกิจที่โปร่งใสเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาว โดยในปัจจุบันมีบริษัทเอกชนที่เข้าร่วมประกาศเจตนารมณ์เป็นแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตแล้วจำนวน 875 บริษัท (ข้อมูล ณ วันที่ 18 มกราคม 2561) (สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย, 2561) และมีการต่อยอดได้รับการรับรองเป็นสมาชิกโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต โดยมีนโยบายและแนวปฏิบัติป้องกันการทุจริตภายในองค์กรครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนดจากคณะกรรมการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตจำนวน 314 บริษัท (ข้อมูล ณ วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2561) (Thailand's Private Sector Collective Action Coalition Against Corruption, 2561, น. 3) ในขณะที่โครงการลักษณะเดียวกันนี้ของหลาย ๆ ประเทศสามารถรวมตัวกันได้เพียงหลักสิบบริษัทเท่านั้น

6. คุณลักษณะพิเศษ

แม้ว่าหลายประเทศจะมีการดำเนินการในลักษณะเดียวกับประเทศไทยในกระบวนการประกาศเจตนารมณ์เป็นแนวร่วมปฏิบัติที่สามารถกระทำได้โดยประธานกรรมการบริษัทลงนามเพื่อแสดงเจตนาว่าจะประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การกำหนดแนวทางป้องกันการทุจริตภายในบริษัทอย่างเหมาะสม การแบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีในด้านการป้องกันการทุจริตกับสมาชิกแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตอื่น ๆ และการสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เข้ามาร่วมเป็นสมาชิกแนวร่วมปฏิบัติ แต่คุณลักษณะพิเศษที่ทำให้โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตแตกต่างและโดดเด่นเมื่อเทียบกับโครงการแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตของประเทศอื่น ๆ คือ การพัฒนากระบวนการรับรองเพื่อให้มั่นใจว่าสมาชิกจะมีการกำหนดนโยบาย และแนวปฏิบัติที่ดีตามที่ได้ประกาศเจตนารมณ์ไว้จริง โดยกระบวนการรับรองของโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตมีการดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยเริ่มต้นในระดับที่เอื้อให้บริษัทเอกชนสามารถดำเนินการตามได้ไม่ยากจนเกินไป และค่อย ๆ ปรับความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ เป็นระยะอย่างสม่ำเสมอตามจังหวะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้กระบวนการรับรองมีคุณภาพ และความน่าเชื่อถือจนเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ในขณะที่ประเทศส่วนใหญ่ยังไม่มีการรับรองรับรองในลักษณะนี้ และมีความสนใจที่จะเรียนรู้รูปแบบการดำเนินการของโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตเพื่อนำไปพิจารณาปรับใช้ในประเทศของตน

โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตเริ่มขึ้นใน พ.ศ. 2553 โดยได้ร่วมกับ PwC Thailand พัฒนาแบบประเมินตนเองขึ้น 71 ข้อ เพื่อช่วยให้บริษัทเอกชนสามารถประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริตของตนเอง พร้อมทั้งตรวจสอบตนเองว่ามีการกำหนดนโยบาย และแนวปฏิบัติเพื่อป้องกันการจ่ายสินบนอย่างครบถ้วนครอบคลุมแล้วหรือไม่ แบบประเมินตนเอง 71 ข้อนี้ได้ถูกตัดทอนลงจากแบบประเมินตนเอง 241 ข้อที่พัฒนาโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นให้บริษัทในภาคเอกชนของประเทศไทยสามารถดำเนินการได้ เพราะหากเริ่มต้นอย่างเข้มข้นเต็มที่ทั้ง 241 ข้อ อาจจะทำให้บริษัทเอกชนส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินการได้ และการขยายเครือข่ายธุรกิจสะอาดก็ไม่อาจจะเกิดขึ้นได้ และในช่วงแรกของการเริ่มใช้กระบวนการรับรอง คณะกรรมการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตจะยึดการกรอกแบบประเมินที่บริษัทเอกชนผ่านการรับรองโดยประธานคณะกรรมการตรวจสอบ หรือผู้สอบบัญชีภายนอกเท่านั้น และไม่ได้กำหนดกรอบเวลาในการขอการรับรอง แต่เมื่อเวลาผ่านไปปรากฏว่าจำนวนบริษัทเอกชนที่เข้าร่วมประกาศเจตนารมณ์มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ตรงข้ามกับจำนวนบริษัทเอกชนที่ผ่านการรับรองที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่ช้ากว่ามาก และบริษัทเอกชนที่ยื่นขอรับรองมีจำนวนเพิ่มขึ้น มีขนาดและลักษณะธุรกิจที่หลากหลายมากขึ้น โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องปรับเพิ่มความเข้มข้น และสร้างมาตรฐานของกระบวนการรับรองเพื่อให้สามารถมั่นใจในคุณภาพของบริษัทเอกชนที่ผ่านการรับรองว่าเป็นไปตามแนวปฏิบัติสากล โดยได้ดำเนินการ ดังนี้

1) กำหนดกรอบเวลาในการยื่นขอรับรอง ให้บริษัทเอกชนที่เข้าประกาศเจตนารมณ์ต้องยื่นขอรับรองภายในระยะเวลา 18 เดือน และเมื่อผ่านการรับรองครบ 3 ปีแล้วต้องยื่นขอรับรองใหม่ (Re-certification)

2) กำหนดให้บริษัทเอกชนที่ยื่นขอรับรองต้องยื่นเอกสารประกอบการตอบแบบประเมินในรูปแบบของ e-document ด้วย

3) กำหนดกระบวนการสำหรับกรณีบริษัทเอกชนที่ยื่นขอรับรองเกิดมีข้อขัดข้องกับการทุจริต หรือเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบของทางการ (Incident Management Process)

4) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณารับรอง (Certification Committee) ขึ้นมาทำหน้าที่พิจารณากลับรองคำขอรับรอง และคุณภาพของแบบประเมินตนเองว่ามีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามเกณฑ์ และมาตรฐานที่โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตกำหนด โดยคณะกรรมการพิจารณารับรองประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ยอมรับในภาคเอกชน (พิชณุ พรหมจรรยา, 2559ข)

7. แนวทางพัฒนาในอนาคต

ตั้งแต่ที่มีการริเริ่มโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตใน พ.ศ. 2553 จำนวนบริษัทเอกชนที่เข้าร่วมประกาศเจตนารมณ์ไม่รับและไม่จ่ายสินบนกับโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ 20 กว่าบริษัทในปีแรก จนกระทั่งมีจำนวนถึง 875 บริษัทในปัจจุบัน ซึ่งในจำนวนนี้ส่วนมากเป็นบริษัทเอกชนขนาดใหญ่ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และบริษัทเอกชนในเครือ ในขณะที่บริษัทเอกชนจำกัดที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์ และบริษัทเอกชนข้ามชาติ รวมถึงบริษัทเอกชนขนาดเล็กนั้นมียู้อยู่บ้าง แต่ยังคงถือว่าเป็นจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนบริษัทเอกชนเหล่านี้ทั้งหมด

เมื่อพิจารณาถึงบริษัทเอกชนในตลาดหลักทรัพย์ที่มาร่วมประกาศเจตนารมณ์กับโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตแล้ว พบว่าที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มักจะเป็นบริษัทเอกชนในภาคการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลที่ค่อนข้างเข้มงวด และบริษัทเอกชนในภาคเศรษฐกิจที่มีความเสี่ยงด้านการจ่ายสินบนต่ำ ส่วนธุรกิจที่มีความเสี่ยงด้านการจ่ายสินบนสูง อาทิ อสังหาริมทรัพย์ รับเหมาก่อสร้าง ยังเข้าร่วมประกาศเจตนารมณ์ไม่มากนัก ซึ่งหมายความว่าธุรกิจที่มีความเสี่ยงในการจ่ายสินบนต่ำ หรือที่เปรียบได้เป็น low-hanging fruits* นั้น ส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมโครงการแล้ว ดังนั้น ความพยายามที่จะดึงบริษัทเอกชนที่เหลือเข้าร่วมประกาศเจตนารมณ์กับโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตในระยะต่อไปจึงถือเป็นเรื่องท้าทาย เพราะเหลือแต่บริษัทเอกชนที่อาจจะมีความเสี่ยงด้านการจ่ายสินบนสูง หรือบริษัทเอกชนที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของการทำงานธุรกิจอย่างโปร่งใสและปลอดจากการจ่ายสินบน

ทั้งนี้ ในปัจจุบันมีแนวทางพัฒนาโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตดังนี้

1) แนวทางที่หนึ่ง การที่โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตดำเนินการพยายามชักชวนให้กลุ่มธุรกิจเข้าร่วมประกาศเจตนารมณ์แบบเป็นกลุ่ม (Sectoral Approach) อย่างต่อเนื่องมากขึ้น เพราะการที่บริษัทเอกชนใดจะประกาศตัวแบบโดด ๆ นั้นเป็นเรื่องยาก แต่ถ้า

* เป็นสำนวนฝรั่ง หมายถึง ผลไม้ที่ห้อยต่ำ มักใช้เปรียบเทียบในบริบทของการจัดการธุรกิจโดยให้เก็บผลไม้ที่อยู่ต่ำกว่าก่อน เพราะง่ายกว่าและมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการพยายามเอื้อมไปเก็บลูกที่อยู่สูง ๆ

บริษัทเอกชนที่เป็นผู้นำในแต่ละธุรกิจเห็นพ้องต้องกัน และออกมาร่วมประกาศเจตนารมณ์เป็นกลุ่ม เหมือนกับกรณีของกลุ่มบริษัทเอกชนในภาคการเงิน หรือกลุ่มบริษัทเอกชนชั้นนำในสมาคมวิจัการตลาดแห่งประเทศไทย (TMRS) และกลุ่มบริษัทเอกชนในสมาคมผู้วิจัยและผลิตเภสัชภัณฑ์ (PReMA) ที่ออกมาประกาศเจตนารมณ์กับโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตแบบเป็นกลุ่มเป็นก้อน ซึ่งจะทำให้มีโอกาสมากขึ้นที่บริษัทเอกชนอื่น ๆ ในธุรกิจนั้น ๆ จะมาเข้าร่วมโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตมากขึ้น

2) แนวทางที่สอง การที่โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตสนับสนุนให้บริษัทเอกชนที่เข้าร่วมโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตทำตัวเป็น Change Agent ด้วยการชักชวนให้บริษัทเอกชนที่ร่วมทำธุรกิจอยู่ด้วยกันมาเข้าร่วมโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต เพื่อให้มั่นใจว่าธุรกิจของตนเองสะอาดโปร่งใสตลอดสายโซ่อุปทานตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ ซึ่งที่ผ่านมาหลายบริษัทที่ประสบความสำเร็จในการดึงซัพพลายเออร์ให้เข้าร่วมประกาศเจตนารมณ์กับโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตเป็นจำนวนมาก อาทิ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) บริษัท บางจาก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

3) แนวทางที่สาม การที่โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตพบว่าเกณฑ์การประเมินตนเอง 71 ข้อที่ใช้อยู่กับบริษัทเอกชนขนาดใหญ่ นั้น อาจจะไม่เหมาะสมกับบริษัทเอกชนขนาดกลางและบริษัทเอกชนขนาดเล็ก (เอสเอ็มอี) ซึ่งมีข้อจำกัดที่ต่างจากบริษัทเอกชนขนาดใหญ่ ดังนั้นโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตจึงได้ปรับปรุงเกณฑ์การประเมินตนเองสำหรับเอสเอ็มอี โดยตัดทอนลงให้เหลือแค่ 17 ข้อ แต่ยังคงหลักการสำคัญเอาไว้ เพียงแต่ปรับให้สอดคล้องกับโครงสร้างและความสามารถในการปฏิบัติตามของธุรกิจขนาดเล็กมากขึ้น

4) แนวทางที่สี่ การที่โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตได้ดำเนินการริเริ่มโครงการนำร่อง “Citizen Feedback” ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจและความโปร่งใสของการใช้บริการของหน่วยงานรัฐ ผ่านแบบสอบถามออนไลน์ที่พัฒนาโดยภาคเอกชน โดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ของโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน ในช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม 2560 โดยมีการทดสอบระบบและเปิดโอกาสให้ประชาชนที่มาใช้บริการที่สำนักงานที่ดิน 3 แห่ง ศูนย์บริการ one stop service ของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และส่วนงานทะเบียนของกรมการขนส่งทางบก สามารถสแกน QR Code ซึ่งนำไปสู่แบบสอบถามสั้น ๆ โดยใช้เวลาในการตอบไม่เกิน 2 นาที ซึ่งพบว่าในช่วง 5 สัปดาห์ที่ทดสอบระบบ มีประชาชนร่วมให้ข้อมูลผ่านการทำแบบสอบถามออนไลน์หลายพันคน ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงกว่าแบบสอบถามที่หน่วยงานของรัฐจัดทำเองอย่างมาก สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนพร้อมจะให้ข้อมูลหากมั่นใจว่ามีการเก็บข้อมูลจากหน่วยงานที่เป็นกลางในภาคเอกชน และจะมีการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์เพื่อปรับปรุงบริการจริง และโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตกำลังหารือกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) เพื่อเพิ่มจำนวน

* ผู้ผลิตสินค้าและนำมาจำหน่ายให้กับบริษัทต่าง ๆ ที่ได้ยื่นใบสั่งซื้อสินค้าให้

หน่วยงานราชการที่จะเข้ามาร่วมทดสอบระบบโครงการ Citizen Feedback โดยตั้งเป้าว่าจะเพิ่มให้ได้อย่างน้อย 50-100 หน่วยงานราชการภายใน พ.ศ. 2561 ซึ่งหากระบบนี้ใช้การได้ดีและมีการขยายไปยังหน่วยงานราชการทั่วประเทศได้ จะเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญที่จะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพบริการของระบบราชการ และจะลดเงื่อนไขที่เอื้อให้เกิดการทุจริตได้ในที่สุด (พิชณุ พรหมจรรยา, 2561ข)

5) แนวทางที่ห้า การที่โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตกำลังพัฒนาเครื่องมือที่จะเป็นช่องทางให้สมาชิกของโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตและบริษัทเอกชนสามารถแจ้งเบาะแสการเรียกรับสินบนในการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ โดยโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตจะประสานงานกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงหน่วยงานราชการให้รับทราบเพื่อติดตามแก้ไขปัญหาตามที่ได้มีการแจ้งมา

6) แนวทางที่หก โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตได้เปิดให้บริการเว็บไซต์ www.thai-cac.com เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางข้อมูลของโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตและช่องทางติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นระหว่างสมาชิกโครงการเพื่อนำไปสู่การวางนโยบายและแนวปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตของบริษัทเอกชนที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางพัฒนาเหล่านี้สะท้อนว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดของโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตไม่ได้หยุดอยู่ที่การชักชวนให้บริษัทเอกชนเข้ามาร่วมประกาศเจตนารมณ์ และดำเนินการให้มีบริษัทเอกชนผ่านการรับรองจำนวนมาก แต่อยู่ที่การสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของพฤติกรรมการจ่ายสินบนของภาคเอกชนที่มีต่อการทุจริตในภาครัฐให้ลดน้อยลง และไม่มีพฤติกรรมการจ่ายสินบนของภาคเอกชนที่มีต่อการทุจริตในภาครัฐในอนาคต

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

นับว่าการที่ธนาคารโลกได้นำเสนอแนวคิดเรื่องแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่างกันถึง 4 รูปแบบ ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศไทยที่ประสบปัญหาการทุจริตทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ในส่วนภาคเอกชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาการทุจริตทั้งการเป็นผู้ให้เพื่อให้ตนเองได้รับผลประโยชน์จากการได้เป็นคู่สัญญา อาทิ การฮั้วในการเสนอราคาซื้อหรือราคาจ้าง และในขณะเดียวกันอาจถูกเรียกร้องผลประโยชน์ในรูปแบบของทรัพย์สินและสิ่งของจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้ดุลพินิจในการพิจารณาอนุมัติหรืออนุญาต หรือการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งจะส่งผลนำไปสู่วงจรการทุจริตเชิงระบบได้ การทุจริตเชิงระบบจะก่อให้เกิดการสร้างสนามแข่งขันที่ไม่เท่าเทียม ด้วยการเปิดโอกาสให้มีการผูกขาดหรือมีการทำธุรกิจระหว่างหน่วยงานของรัฐกับภาคเอกชนในรูปแบบที่มีการสมยอม หรือฮั้ว เพื่อแบ่งปันผลประโยชน์กันในกลุ่มคนจำนวนหนึ่งเป็นการเฉพาะแต่ผลกระทบความรับผิดชอบไปให้สังคมส่วนรวม และยังทำลายบรรยากาศการสร้างสรค์นวัตกรรม เพราะผู้ประกอบการบางรายยินดีที่จะจ่ายเงินผ่านกลไกการทุจริตในระบบราชการเพื่อความรวดเร็วและความปลอดภัยในการลงทุนหรือในการติดต่อกับหน่วยงานของรัฐ แทนที่จะนำเงินส่วนนี้ไปลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ อีกทั้งการทุจริตเชิง

ระบบยังเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย และทำให้การประกอบธุรกิจในประเทศอยู่บนวิธีที่ไม่ยั่งยืน ด้วยการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคต่าง ๆ อย่างไม่มีประสิทธิภาพและไม่เอื้อต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การที่บริษัทเอกชนดำเนินนโยบายการต่อต้านการทุจริตอาจกังวลถึงการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมและกลัวว่าจะไม่สามารถเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางธุรกิจได้จากองค์กรเดียว แนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตจึงเป็นแนวคิดที่ตอบโจทย์การสร้างการร่วมมือกันต่อต้านการทุจริตซึ่งจะช่วยสร้างการแข่งขันที่เป็นธรรมกับทุกฝ่าย และการสนับสนุนให้ภาคธุรกิจเอกชนกำหนดนโยบายต่อต้านการทุจริตอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม และนำกลไกป้องกันการจ่ายหรือรับสินบนมาใช้งาน เพื่อสร้างและขยายเครือข่ายของธุรกิจสะอาดให้กว้างขวางและแข็งแกร่ง โดยบริษัทเอกชนทุกแห่งสามารถเข้าร่วมประกาศเจตนารมณ์กับโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตได้ด้วยความสมัครใจ เพื่อแสดงจุดยืนว่าจะร่วมกันต่อต้านการทุจริต

เมื่อโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตได้นำเอาแนวคิดเรื่องแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตที่ธนาคารโลกนำเสนอไว้มาปรับใช้ โดยเลือกใช้รูปแบบการประกาศเจตนารมณ์ในการต่อต้านการทุจริตผสมกับรูปแบบการรับรองบริษัทที่มีการดำเนินการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง ทำให้เกิดการมุ่งเน้นการสร้างสถานะสมาชิกภาพของการเป็นแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริต และการจัดทำระบบควบคุมภายในที่ได้มาตรฐานและได้รับการตรวจสอบจากบุคคลภายนอกว่าระบบนั้นมีอยู่จริงและใช้งานได้รวมไปถึงการถอดถอนสถานะของบริษัทเอกชนหากปรากฏว่าล้มเหลวหรืออ้างว่ามีระบบป้องกันการจ่ายสินบนแต่ยังมีการแอบจ่ายสินบนเช่นเดิม

หลักการของแนวคิดที่ริเริ่มโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตนี้เรียบง่ายและตรงไปตรงมา กล่าวคือ ภาคเอกชนที่ถูกเรียกรับสินบนจากการประกอบธุรกิจควรร่วมกันแก้ไขปัญหาไปพร้อม ๆ กัน ไม่ควรปล่อยให้บริษัทเอกชนใดบริษัทเอกชนหนึ่งต่อสู้กับการทุจริตเพียงลำพัง หรือให้องค์กรใดแบกรับปัญหาไปแก้ไขปัญหาเอง ฉะนั้น จากสมมติฐานที่ว่าบริษัทเอกชนทุกแห่งต่างไม่ชอบการทุจริต ไม่อยากแบกรับต้นทุนที่เพิ่มขึ้นโดยไม่ก่อให้เกิดผลิตผล บริษัทเอกชนทุกแห่งจึงต้องเข้ามารวมตัวกันเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาและหยุดจ่ายสินบนไปพร้อมกัน โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตจึงเป็นวิธีการแก้ไขปัญหการทุจริตด้วยความร่วมมือกันในกลุ่มบริษัทเอกชนที่ต้องการสร้างแรงกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาครัฐ โดยร่วมมือกันปฏิเสธการจ่ายสินบนทุกรูปแบบและต่อต้านการใช้การทุจริตเป็นเครื่องมือกีดกันการแข่งขันและขัดขวางการประกอบธุรกิจอย่างเสรี

ทั้งนี้ บริษัทเอกชนที่ร่วมประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านการทุจริตกับโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต และบริษัทเอกชนที่ได้รับการรับรองให้เป็นสมาชิกโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต ล้วนมีเป้าหมายที่จะขยายแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตไปสู่ธุรกิจที่อยู่ในสายโซ่การผลิตของบริษัทตนตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ เพื่อช่วยขยายเครือข่ายธุรกิจสะอาดที่มีแนวนโยบายชัดเจนในการไม่รับและไม่จ่ายสินบนให้ครอบคลุมอย่างครบวงจรในธุรกิจต่างๆ มากขึ้น และจะเป็นอีกหนึ่งกลไกสำคัญที่ภาคเอกชนจะสามารถช่วยขจัดปัญหาการทุจริตเชิงระบบที่อยู่ในประเทศไทย เพราะการแก้ไขปัญหการทุจริตคงไม่สามารถทำได้โดยลำพังเพียงบริษัทเอกชนเดียวหรือสองสามบริษัท

แต่ต้องรวมเป็นพลังจากบริษัทเอกชนที่ได้รับผลเสียจากการทุจริตให้เข้าร่วมแก้ไขปัญหาและช่วยหลายกำแพงความคิดที่ว่า การทุจริตเป็นปัญหาที่แก้ไขไม่ได้ จนถึงการแสดงออกเป็นนโยบายอย่างชัดเจนว่าบริษัทในภาคเอกชนไทยทุกแห่งประกาศต่อต้านการทุจริตทุกรูปแบบ ซึ่งภาคเอกชนนับว่าเป็นความหวังหนึ่งในการหาทางออกจากปัญหาการทุจริตในประเทศไทย

ปัจจุบันการดำเนินการของภาคเอกชนเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาการทุจริตในฝั่งอุปทานมีความคืบหน้าในหลาย ๆ ด้าน โดยโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตสามารถขยายเครือข่ายธุรกิจสะอาดได้เพิ่มขึ้น มีบริษัทเอกชนทุกระดับทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่จากกลุ่มธุรกิจเอกชนที่หลากหลายให้ความสนใจสมัครเข้าเป็นแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตเป็นจำนวนมาก ในขณะเดียวกันจำนวนบริษัทเอกชนที่ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เช่นกัน การที่มีบริษัทเอกชนสนใจเข้าร่วมโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต และผ่านการรับรองเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนี้ แสดงให้เห็นว่าภาคเอกชนไทยกำลังตื่นตัวกับประเด็นการต่อต้านการทุจริต ซึ่งเป็นกระแสโลกที่กำลังเกิดขึ้นและทวีความสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ และภาคเอกชนไทยต้องการร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนระบบการทำธุรกิจในประเทศไทยให้โปร่งใสและปราศจากการทุจริต

การที่บริษัทเอกชนเข้าร่วมโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตและได้รับการรับรองให้เป็นสมาชิกอย่างต่อเนื่องนั้น ถือเป็นความตั้งใจจริงที่น่าชื่นชม เพราะไม่ใช่เพียงแค่การร่วมประกาศเจตนารมณ์ต่อต้านการทุจริตแบบปากเปล่าเท่านั้น แต่ยังมีพันธะผูกมัดว่าบริษัทเอกชนจะต้องลงมือทำจริงด้วยการกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ และวางระบบป้องกันและควบคุมการทุจริตภายในบริษัทเพื่อลดความเสี่ยงของการจ่ายสินบนทางด้านอุปทานอย่างเป็นรูปธรรมโดยมุ่งเน้น 3 เรื่องหลัก คือ 1) การเปลี่ยนทัศนคติผู้นำภาคธุรกิจให้ปฏิเสธการมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตทุกรูปแบบ โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการต่อต้านการทุจริตและร่วมมือกันเพื่อให้เกิดการต่อต้านการทุจริตในวงกว้าง 2) การผลักดันให้ภาครัฐปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างโปร่งใส และยอมรับการมีส่วนร่วมและตรวจสอบได้จากภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เพื่อปกป้องประโยชน์สาธารณะจากการทุจริต 3) การส่งเสริมและขยายเครือข่ายการประกอบธุรกิจที่สะอาดปราศจากการผูกขาดหรือซื้อความได้เปรียบจากเงินสินบน โดยเน้นไปที่การใช้ระบบกลไกตลาดและการแข่งขันด้วยราคาและคุณภาพของสินค้าและบริการ

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริตในภาคเอกชนของประเทศต่าง ๆ แล้วถือว่าการดำเนินการของโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตอยู่ในระดับแนวหน้าอย่างน่าภาคภูมิใจ และมีประเทศที่กำลังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการพยายามก่อตั้งแนวร่วมปฏิบัติในการต่อต้านการทุจริต และประเทศที่ดำเนินการมาได้ระยะหนึ่งแต่ยังคงประสบปัญหาในการที่จะขยายเครือข่าย อาทิ ประเทศลิทัวเนีย ประเทศอียิปต์ ประเทศจีน ประเทศอินเดีย ประเทศไนจีเรีย ให้ความสนใจสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จเพิ่มขึ้น ซึ่งภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ประกอบด้วย ภาครัฐที่จะต้องมีรัฐบาลที่โปร่งใส และมีระบบการต่อต้านการทุจริตที่ยั่งยืน อาทิ การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตเพื่อตรวจสอบองค์กรที่ให้บริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้มาตรการปกป้องผู้แจ้งเบาะแสตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตให้เข้มแข็งขึ้น มีการสร้างความเที่ยงธรรมให้เกิดแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ภาคการเมืองที่จะต้องมีการเมืองที่ใสสะอาดและรับผิดชอบต่อประชาชน ภาคธุรกิจเอกชนที่จะต้องมีการสร้างการบริหารจัดการที่มีจริยธรรมและมีการเสริมสร้างการบริหารงานที่โปร่งใสให้เกิดขึ้นในระบบตลาดและในบริษัท และภาคประชาสังคมที่จะต้องเน้นที่การสร้างเครือข่ายของความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตจากภาคประชาชน

จัดทำโดย

นางสาวพิชฎวรรณ กิติคุณ

วิทยาการชำนาญการ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

โทร 0 2244 2060 โทรสาร 0 2244 2058

Email : sapagroup1@gmail.com

บรรณานุกรม

- กิตติเดช ฉันทังกุล. (16 พฤษภาคม 2559ก). แก้ออร์รับชั้นด้วย Collective Action (1). โปสต์ทูเดย์, น. B6. _____ . (23 พฤษภาคม 2559ข). แก้ออร์รับชั้นด้วย Collective Action (2). โปสต์ทูเดย์, น. B6. _____ . (30 พฤษภาคม 2559ค). แก้ออร์รับชั้นด้วย Collective Action (3). โปสต์ทูเดย์, น. B6. _____ . (4 กรกฎาคม 2559ง). ความต่างของคอร์รับชั้นกับทุจริตฉ้อโกงในภาคเอกชน. โปสต์ทูเดย์, น. B6. กุลเวช เจนวฒนวิทย์. (30 มิถุนายน 2559). **Introduction to CAC**. สืบค้น 22 มกราคม 2561 จาก <http://www.oic.or.th/sites/default/files/content/368/1-cac-khpph-khunkulewch-ecchnwathnwithy-30-miy-59.pdf>
- จินดา สังข์ศรีอินทร์. (2555). **กรอบแนวคิดแนวร่วมปฏิบัติ (Collective Action) เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ**. สืบค้น 22 มกราคม 2561 จาก http://elib.coj.go.th/managecourt/data/mc2555_16_9.pdf
- พิชญ พรหมจรรยา. (7 พฤศจิกายน 2559ก). ความโดดเด่นของ CAC ในเวทีโลก. โปสต์ทูเดย์, น. B5. _____ . (14 พฤศจิกายน 2559ข). ความโดดเด่นของ CAC ในเวทีโลก (2). โปสต์ทูเดย์, น. B5. _____ . (1 มกราคม 2561ก). คืบหน้าต่อต้านคอร์รับชั้นภาคเอกชนในปี 2560. โปสต์ทูเดย์, น. V1. _____ . (8 มกราคม 2561ข). ความท้าทายการต้านคอร์รับชั้นในปี 2561. โปสต์ทูเดย์, น. V1.
- รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เรื่อง **การปฏิรูปมาตรการเสริมสร้างระบบการบริหารงานที่มีบรรษัทภิบาลในภาคเอกชน**. (2559). สืบค้น 26 มกราคม 2561 จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/usergroup_disaster/12-3.pdf
- วรภัทร โตรณะเกษม. (2554). **ความเป็นไปได้ที่จะสัมฤทธิ์ผลจากการสร้างแนวร่วม (Collective Action) ในการต่อต้านคอร์รับชั้นของภาคธุรกิจ เพื่อลดปัญหาการคอร์รับชั้นในสังคมไทย**. สืบค้น 22 มกราคม 2561 จาก http://elib.coj.go.th/managecourt/data/mc2554_15_56.pdf
- สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย. (18 มกราคม 2561). **แนวทางการเข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต (CAC)**. สืบค้น 26 มกราคม 2561 จาก <http://www.thai-iod.com/en/seminar-events-detail.asp?id=399>
- สำนักงาน ก.พ.ร.. (2554). **โครงการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของทางราชการ**. กรุงเทพฯ: กลุ่มวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.).
- Thailand's Private Sector Collective Action Coalition Against Corruption. (ม.ป.ป.). **ความเป็นมาโครงการแนวร่วมปฏิบัติ (Collective Action Coalition) ของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริต**. สืบค้น 26 มกราคม 2561 จาก <http://www.thai-cac.com/en/content/background>

Thailand's Private Sector Collective Action Coalition Against Corruption. (12 กุมภาพันธ์ 2561). รายชื่อบริษัทที่ได้รับการรับรองเป็นสมาชิกแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทย ในการต่อต้านการทุจริต. สืบค้น 26 มกราคม 2561 จาก http://www.thai-cac.com/th/list-of-certified-companies?title_field_value=&page=3%20)